

JATKUMOITA, KÄÄNTEITÄ JA KEHITYSPOLKUJA

SAKSAN KIELEN OPETUSTA JA TUTKIMUSTA
100-VUOTIAASSA SUOMESSA

LEENA KOLEHMAINEN

Takautuva katse satavuotiaan Suomen historiaan nostaa esille saksan kielen menneen prestiisikielen aseman. Nykyisyys taas on ristiriitainen, koska se tuo ilmi suomalaisen kaventuneen kielivaranannon, joka ei vastaa monikielisen työelämän kielitaitotarpeisiin. Tulevaisuus on sumun peitossa ja luntematon, mutta yritysten, organisaatioiden ja yliopistojen kielitaitotarveselvitysten mukaan muitakin kieliä kuin englantia tarvitaan. Saksan ja muiden vähän opiskeltujen kielten osaajia tarvitaan Suomessa.

Saksan kielen aseman muutoksia

Satavuotiaan Suomen historiassa saksa on kieli, jonka asema on kokenut erityisiä muutoksia. Siihen ovat vaikuttaneet Euroopan ja maailman historian mullistukset, erityisesti molemmat maailmansodat ja kansallissosialismi. Toisen keskeisen tekijän muodostaa englannin kielen roolin muuttuminen 1950-luvulta alkaen, kun Yhdysvallat vähitellen kehittyi maailman poliittiseksi ja taloudelliseksi johtovaltioksi.

Saksa on suomalaisille tärkeä maa, josta on aina haettu ja haetaan edelleenkin vaikutteita, vaikka suomalaisten saksan kielen osaajien määrä on vähentynyt. Suomalaiset ovat 1300-luvulta lähtien opiskelleet saksalaisissa yliopistoissa – ensin Prahassa, kun sinne perustettiin ensimmäinen saksalainen yliopisto vuonna 1348, ja myöhemmin 1400-luvulta lähtien Saksan muissa yliopistoissa. Esimerkiksi 1500-luvulla Wittenberg oli kaikista ulkomaisista yliopistoista suosituin (Liimatainen 2011: 41–43 ja siinä mainitut lähteet). Vuonna 2016 taas yli 10 000 suomalaista korkeakouluopiskelijaa opiskeli ulkomailla vähintään kolmen kuukauden mittaisen ajanjakson. Kolme suosituinta kohdemaata vuonna 2016 olivat Saksa, Espanja ja Alankomaat, ja näistä ylivoimaisesti suosituin oli Saksa, jonne suuntasi melkein 1 300 korkeakouluopiskelijaa. Saksa on sekä yliopisto-opiskelijoiden että ammattikorkeakouluopiskelijoiden ykkösmaa ja myös lyhempien kuin kolmen kuukauden ulkomaanjaksojen suosituin kohdema (Tilastokeskus).

Samalla kun Saksa on säilyttänyt suosionsa opiskelumaana, tieteen kielet ovat vaihdelleet eri aikoina. 1800-luvun puoliväliin saakka tieteessä dominoi latina, jolla esimerkiksi väitöskirjat julkaistiin. 1800-luvun jälkimmäisellä puoliskolla taas ruotsi oli suomalaisten tutkijoiden väitöskirjojen pääasiallinen julkaisukieli. 1900-luvun alussa tilanne muuttui, ja saksasta tuli vuoteen 1949 saakka tieteen *lingua franca*, tutkijoiden yhteinen kieli, jolla verkostoiduttiin ja raportoitiin tutkimustuloksista. Esimerkiksi Suomen itsenäistymisen jälkeisinä vuosina yli puolet suomalaisista väitöskirjoista tehtiin saksaksi, joka oli erityisen tärkeä luonnontieteiden ja fennoungriittikan julkaisukieli. Toiseen maailmansotaan saakka myös lääketieteilijät julkaisivat pääasiassa saksaksi. (Liimatainen 2011: 48–49 ja siinä mainitut lähteet; Piri 2001:105.)

1950-luvulta alkaen englanti on vähitellen kehittynyt tieteen pääkieleksi. Englannin merkitys toki vaihtelee eri tieteenaloilla. Myös Sabine Ylösen vuonna 2009 toteuttama, kaikille tieteenaloille ja kaikkien suomalaisten yliopistojen henkilökunnalle suunnattu kyselytutkimus tuo ilmi, että suomalaisten tutkijoiden mielestä myös muilla kielillä on merkitystä. Ylösen kyselytutkimuksen vastauksia (yhteensä yli 3 500) analysoivat esimerkiksi Emmi Heimonen (2017) sekä Heimonen ja Ylönen yhdessä (2017), jotka keskittyvät kyselyn avokysymykseen ”Keksitkö syitä, miksi muitakin kieliä kuin englantia pitäisi käyttää suomalaisissa yliopistoissa?”. Tähän vapaaehtoiseen kysymykseen tuli melkein 2 000 vastausta, joista noin 75 %:ssa vastaajat keksivät syitä muidenkin kielten kuin englannin käyttöön. Näissä positiivissa vastauksissa monikielisyys nähdään oman akateemisen työn resurssina, koska vastaajien mukaan kielet avaavat pääsyn tieteenalan perinteisiin ja historiaan. Ne mahdollistavat erikielisten lähdeaineistojen, erikielisen tutkimuskirjallisuuden ja alkukielisten julkaisujen lukemisen. Kielillä on myös merkitystä kansainvälisten opetus- ja tutkimusverkostojen luomisen kannalta. Lisäksi kielitaito on oman työllistymisen kannalta tärkeä asia ja kilpailuetu akateemisilla kansainvälisillä työmarkkinoilla. Vastauksissa oli toki nähtävissä myös tieteenalakohtaisia eroja. Lääketieteen, teknillisten tieteiden ja luonnontieteiden alalla oli eniten vastaajia, joiden mielestä pelkkä englanti riittää.

Satavuotiaassa Suomessa saksan kieli oli aikaisemmin laajalti opiskeltu kieli. Vanhassa kansakoulujärjestelmässä ei tosin opetettu vieraita kieliä eikä toista kotimaistakaan ennen vuotta 1964. Koska vieraiden kielten taito nähtiin akateemiseksi taidoksi, niiden opetus keskittyi oppikouluihin. (Karlsson 2017: 15–16; Sajavaara 2006; Piri 2001.)

Oppikouluissa saksa oli aina toiseen maailmansotaan saakka yleisin vieras kieli (Piri 2001). Esimerkiksi vuosina 1945–47 ylioppilaskokelaisista 95 % kirjoitti saksan kielen ensimmäisenä vieraana kielenä. Saksan kielen laskusuhdanne alkoi toisen maailmansodan jälkeen 1950-luvulla, ja jo 1960-luvulla englanti oli ohittanut saksan ylioppilaskirjoituksissa. (Korhonen 2008: 61.) Kymmenen vuotta sitten vuonna 2007 lyhyen saksan ylioppilaskokeeseen ilmoittautui noin 4 000 suomalaista lukiolaista, vuonna 2016 enää noin 1 700.

Koulutuksen järjestäminen ja tutkimusympäristöt

Vuonna 1917 Suomessa oli kolme korkeakoulua, jotka kaikki sijaitsivat Helsingissä: Helsingin yliopisto, Kauppakorkeakoulu ja Teknillinen korkeakoulu. Suomen itsenäistymisen vuonna saksan kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden korkeinta opetusta annettiin siis Helsingin yliopistossa.

Ennen Helsinkiä saksaa oli kuitenkin opetettu yliopistotasolla jo Turussa. Suomen ensimmäinen yliopisto, Turun kuninkaallinen akademia, perustettiin Ruotsin kuningatar Kristiinan aloitteesta vuonna 1640. Kuninkaallisessa Turun akatemiassa saksaa oli mahdollista opiskella 1680-luvun lopulta lähtien yksityisopettajien johdolla. 1700-luvun puolivälissä perustettiin dosentteja uusille tieteenaloille (kuten saksan kieli), joilla ei ollut omaa professuuria, ja vuonna 1811 uusille kielille (mukaan lukien saksa) perustettiin lehtoraatteja. (Ks. Liimatainen 2011: 44–46 ja siinä mainitut lähteet.) Turun palon jälkeen vuonna 1828 yliopisto siirrettiin Helsinkiin, jonne siirtyi samalla yliopistollinen saksan kielen opetus. Ensimmäinen saksan kielen professuuri, joka perustettiin Helsinkiin vuonna 1894, oli alaltaan itse asiassa romanistiikan professuuri, mutta siihen kuului germanistiikan opetusta. (Hyvärinen ja Korhonen 2002: 78–80.)

Suomen itsenäistymisen jälkeisinä vuosina seuraavat yliopistot perustettiin Turkuun. Ruotsinkielinen Åbo Akademi perustettiin ensin vuonna 1918 ja suomenkielinen Turun yliopisto vuonna 1920. Ensimmäisenä saksan kielen oppituolin Turussa perusti kuitenkin Turun yliopisto vuonna 1925. Kieliaineiden professuurien perustamisjärjestys kertoo viime vuosisadan alun kulttuurisista arvostuksista, kansainvälisistä kontakteista ja kieli-ideologioista. Turun yliopistossa saksan kielen professuuria edelsivät suomen kielen ja suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen professuurit, jotka oli perustettu vuonna 1921. Sen sijaan muiden vieraiden kielten professuureja perustettiin vasta saksan kielen jälkeen 1940-luvulla romanisiin kieliin (1942) ja englannin kieleen (1946). Åbo Akademissa, jonne saksan kielen professuuri oli perustettu 1927, kieliaineiden professuurien perustamisjärjestys oli samankaltainen. (Luukkainen 2000: 65; Luukkainen 2002: 12; Nyholm 1994: 1.)

Satavuotiaan Suomen historiaa kuvataan usein koulutuksen menestyspoluksi. Yliopistojen osalta kehitys on johtanut koko maan kattavan yliopistoverkon rakentamiseen, joka on tarkoittanut myös uusien saksan kielen professuurien perustamista 1950-luvulla Jyväskylään, 1960-luvulla Tampereelle ja Ouluun, 1980-luvulla Vaasaan ja viimeisenä 1990-luvulla Joensuuhun. Yliopistojen lisäksi Helsingin kauppakorkeakouluun perustettiin saksan professuuri vuonna 1965. (Korhonen 2008.)

Toinen merkittävä suomalaisen kielikoulutuksen käänne tapahtui 1960-luvulla, kun yliopistollisen koulutuksen rinnalle perustettiin kääntäjänkoulutukseen keskittyviä kieli-instituutteja Turkuun (1966), Tampereelle (1966), Savonlinnan (1968) ja Kouvolaan (1971). Kieli-instituuttien ”pääsuunnittelijoina” (Kettunen 2006) olivat germaanisen filologian professori Erik Erämetsä (Jyväskylän yliopisto ja Turun yliopisto) ja englannin kielen professori Yrjö Moses Biese (Turun yliopisto). Vuoden 1964 kielikoulutuskomitean mietinnössä kääntäjien koulutusta pidettiin tarpeellisena, koska useilla aloilla, kuten teollisuudessa, kaupan alalla, matkailussa, tie-teessä ja hallinnon alalla, oli pula vaativaa suullista ja kirjallista kielitaitoa omaavasta henkilökunnasta. Ylioppilaille haluttiin luoda uusi nopea työelämään johtava koulutusväylä. Vuonna 1981 kääntäjien ja tulkkien koulutus muutettiin korkea-asteen koulutukseksi, ja kieli-instituutit liitettiin lähiyliopistoihinsa, Helsingin, Joensuun, Tampereen ja Turun yliopistojen yhteyteen. (Kettunen 2006; Roihila 1994: 246.)

2000-luvulta lähtien toimintaympäristöjä on alettu purkaa ja karsia, ja tämä rakenteellinen kehittäminen koskee myös saksan kieltä, sen koulutusta ja tutkimusta. Ensimmäisenä saksan kielen professuurista luopui Helsingin kauppakorkeakoulu vuonna 2001 (Korhonen 2008: 64). Vuonna 2006 alkaneen kehityksen myötä taas aikaisemmin itsenäiset filologian sekä kääntämisen ja tulkkauksen oppiaineet on yhdistetty niissä yliopistoissa, joissa on sekä filologiaan että kääntämiseen ja tulkkaukseen erikoistunutta koulutusta. Kehitys on koskenut kaikkia kieliaineita, ei vain saksaa. Uusin kehitys koskee koulutusvastuiden uusjakoa. Vuoden 2016 vaikeissa neuvotteluissa yliopistojen kesken on sovittu uudesta työnjaosta, joka supistaa myös saksan kielen opiskelumahdollisuuksia. Jäl-

jelle jää kuusi yliopistollista maisteritason saksan kielen kouluttajaa ja tutkimusyksikköä (Helsingin yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Åbo Akademi, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto, Oulun yliopisto), joista kolme (HY, TaY, TY) kouluttavat sekä saksan kielen opettajia että kääntäjiä ja tulkkeja.

Tutkimus: paradigmasta toiseen

Suomalaisen germanistiikan tutkimuksessa on tapana erottaa kolme kronologista päävaihetta (ks. esim. Keinistö 1995: 14–15; Keinistö 2014; Keinistö ja Neuendorff 2011; Piitulainen 2011). Ensimmäisen vaiheen muodostaa historiallis-filologinen tutkimus, joka alkoi 1800-luvun lopulla ja jatkui aina 1950- ja 1960-luvuille. Toiseksi vaiheeksi erotetaan 1960-luvulta alkanut nykykielen tutkimus. Suomalaiseen saksan kielen tutkimukseen omaksuttiin Saksasta kokonaan uusi kielipolin tutkimussuuntaus, valenssi- ja dependenssi-kielipiippi, jota ei samassa mittakaavassa ole harrastettu muiden Suomessa opiskeltujen kielten tutkimuksessa. Tärkeän näkökulmalisän toi suomea ja saksaa vertaileva tutkimus. 1970–80-luvuilta alkaen näkökulma on laajentunut, ja entistä pragmaattisemmat ja yhteiskunnallisemmat tutkimusaiheet ovat vallanneet alaa. Kolmas vaihe, joka on edelleen menossa, on tutkimussuuntausten, -aineistojen ja -metodien sekä näkökulmien moninaisuus. Suomalaisessa saksan kielen tutkimuksessa on edetty tilanteeseen, jossa on edustettuna oppiaineen koko temaattinen kirjo (ks. myös Hall ja Seyfert 2008: 7).

Vahvimman historiallisen jatkumon muodostaa kielitieteellinen tutkimus. Suomalaisen yliopistojen saksan kielen oppiaineiden tutkijoiden osaaminen ulottuu mm. sanaston ja sanakirjojen tutkimuksesta lauseopin kysymyksiin, kielikontakteista kielipolitiikkaan, kielen rakenteista kulttuurienväliseen viestintään, puhutusta kirjoitettuun kieleen, kielen oppimisesta työelämän kielitaitotarpeisiin ja oppikirjatutkimuksesta ammattikieliin. (Ks. esim. Keinistö ja Neuendorff 2011; Piitulainen 2011.) Kielitieteen rinnalla saksankielinen kirjallisuus ja kulttuuri muodostavat tärkeän osan opintoja. Suomalaisen yliopistojen saksan kielen oppiaineissa tehdäänkin myös kansallisesti ja kansainvälisesti tärkeää kirjallisuuden ja kulttuurin tutkimusta. Ajankohtaisina tutkimusaiheina voidaan mainita esimerkiksi suomalais-saksalainen kirjallisuusvaihto ja maahan-

muuttajakirjallisuus. (Katsauksen saksankielisen kirjallisuuden tutkimuksen historiaan Suomessa luovat Parry 2014; Breuer ja Ursin 2006.)

Tärkeän sisaren muodostaa saksan kielen kääntämisen ja tulkkauksen tutkimus. Se on jäänyt tähänastisissa saksan oppiaineiden historiaa koskevissa kirjoituksissa piiloon (ks. myös Männikkö 2011). Syynä tähän on suomalaisen kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen muista kielialueista erillään tapahtunut syntyhistoria (ks. kuvaus edellä). Rakenteellisen kehittämisen myötä kieli- ja käännöstieteilijät on tuotu yhteen 2000-luvulla. Tämä prosessi on edelleen käynnissä, ja sen vaikutuksia ei vielä tunneta täsmällisesti. Kehitys on tuonut ilman muuta jotain positiivistakin mukanaan, ja sen myötä on syntynyt uusia kieli- ja käännöstieteen rajapinnoille sijoittuvia tutkimushankkeita.

Saksan kielen kääntämisen tutkijoiden ajankohtaisia tutkimusaiheita ovat oikeustulkkaus, oikeusalan tekstien kääntäminen, erityiskohderyhmiä koskeva käännösviestintä, kuten kirjoitus- ja kuvailutulkkaus, kääntäminen ja tulkkaus sota- ja konfliktitilanteissa, kääntämisen historia ja kaunokirjallisuuden kääntäminen. Useissa ajankohtaisissa tutkimuksissa nousee esille se, miten keskeinen rooli kielillä, kääntäjillä ja tulkeilla on ihmisten hyvinvoinnin, oikeusturvan ja yhteiskunnallisen osallisuuden kannalta. (Katsauksen kääntäjien ja tulkkien koulutuksen ajankohtaisiin haasteisiin ja suomalaiseen käännöstieteelliseen tutkimukseen luo esimerkiksi Tiittula 2014.)

Tulevaisuuden näkymiä

Edellä kuvattu kielivalintojen kaventuminen ei koske vain saksaa, vaan kaikkia muitakin vieraita kieliä Suomessa – paitsi englantia. Samaan aikaan, kun Suomi monikielistyy ja monikulttuuristuu ennen näkemättömällä tavalla, koululaisten kielivalinnat vähenevät ja yksipuolistuvat. Jo vuonna 2007 ilmestyneen kielipoliittisen projektin KIEPON loppuraportissa todetaan, että Suomen kielitaitovaranto kasvaa pääasiassa maahanmuuton myötä, ei koulutusjärjestelmän kautta eikä suomalaisten oman kielenopiskelun myötä. Suomalaisen kielivalinnat ovat vähentyneet kaikilla koulutusasteilla: peruskouluissa, lukioissa, ammattioppilaitoksissa, ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. (Sajavaara, Luukka ja Pöyhönen 2007: 27–28, 32.)

Samalla kun kaikkien muiden kielten osajien määrä vähenee, englannin osajien määrä kasvaa. Suomalaisten kieliosaaminen ei vastaakaan monikielisen työelämän tarpeisiin. ”Suomalaisen yhteiskunnan kannalta pelkkään englantiin tukeutuminen olisi [...] hyvin kohtalokasta.” Näin totesi englannin kielen professori Kari Sajavaara vuonna 2006. Yritysmaailmassa tehdyt tutkimukset toistavat saman viestin. Esimerkiksi Aalto-yliopiston äskettäisessä tutkimuksessa todetaan, että monikansallisissa yrityksissä englantia voi onnistua yrityskielenä yrityksen sisäisessä viestinnässä mutta ei yksin riitä. Asiakkaiden kielet säilyvät edelleen ratkaistavana asiana. (Piekkari ym. 2013.)

Suomalaisten yksipuolistunut kieliosaaminen on asia, joka nousee vuosi toisensa jälkeen esille Elinkeinoelämän keskusliiton henkilöstö- ja koulutuskyselyissä (ks. esim. EK 2014). Saksalais-suomalaisen kauppakamarin ajankohtaisen kyselytutkimuksen mukaan vain seitsemän prosenttia Suomessa toimivista saksalaisyrityksistä kykenee löytämään Suomesta saksan kieltä osaavaa työvoimaa vaikeuksista (*Kauppalehti* 7.6.2016). Margit Brecklen ja Joachim Schlabachin (2017) tuoreen selvityksen mukaan suomalaisissa yrityksissä, jotka tekevät kauppaa saksankielisten partnereiden kanssa, ei tarvita pelkästään saksaa, vaan muitakin kieliä, kuten ruotsia, ranskaa, venäjää, espanjaa – ja englantia. Maailma on monikielinen ja sitä on myös työelämä. Viestintäteknologia mahdollistaa ajasta ja paikasta riippumattomat, kieli- ja kulttuurirajat ylittävät verkostot. Tietoyhteiskunnassa työ on kielellistä: tietoa luodaan, työstetään, jalostetaan ja välitetään eteenpäin kirjoitetuissa ja suullisissa teksteissä, viesteissä ja raporteissa useilla eri kielillä (Johansson ym. 2011). Monipuolisille kieliosaajille on kysyntää työelämässä.

Ajankohtainen ristiriita monikielisen työelämän ja kaventuneen suomalaisen kieliosaamisen välillä nousee esille myös uusimmassa Suomen kielivarantoa koskevassa selvityksessä (Pyykkö 2017) ja äskettäin ilmestyneessä teoksessa *Suomen kielet 1917–2017* (Karlsson 2017). Molemmissa julkaisuissa nimetään Suomen ajankohtaisia kielipoliittisia haasteita ja mainitaan yhdessä ratkaistavia ongelmia. Niitä ovat suomalaisten kielivalintojen monipuolistaminen ja maahanmuuttajien mukanaan tuoman uuden kielivarannon hyödyntäminen.

Lähteet

- Breckle, Margit ja Schlabach, Joachim 2017: Multilingualism in Finnish companies – selected results of the LangBuCom-project. – *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 14.9.2017. <http://www.kieliverkosto.fi/article/multilingualism-in-finnish-companies-selected-results-of-the-langbucom-project/>. Luettu 26.11.2017.
- Breuer, Ulrich ja Ursin, Marja 2006: Präliminarien zur Geschichte der germanistischen Literaturwissenschaft in Finnland. – Lenk, Hartmut E. H. (toim.): *Finnland – Vom unbekanntem Partner zum Vorbild Europas?* Landau: VEP, 347–366.
- EK 2014 = *Kielitaito on kilpailuetu*. EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu. Elinkeinoelämän keskusliiton raportti 2014. <https://ek.fi/wp-content/uploads/Henko-2014.pdf>. Luettu 26.11.2017.
- Hall, Christopher ja Seyfert, Sebastian 2008: Vorwort. – Hall, Christopher ja Seyfert, Sebastian (toim.): *Finnisch-deutsche Begegnungen in Sprache, Literatur und Kultur. Ausgewählte Beiträge der Finnischen Germanistentagung 2007*. Berlin: Saxa, 7–9.
- Heimonen, Emmi 2017: ”KAI SITÄ NYT JOTAIN SIVISTYKSEN PUOLIKASTA TÄSSÄKIN LAFKASSA VOISI ESITTÄÄ...”. *Spracheinstellungen des Universitätspersonals in Finnland unter besonderer Berücksichtigung der Rolle des Deutschen. Pro gradu -työ*. Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-201708303610>. Luettu 26.11.2017.
- Heimonen, Emmi ja Ylönen, Sabine 2017: Monikielisyys vai ”English only”? Yliopistojen henkilökunnan asenteet eri kielten käyttöä kohtaan akateemisessa ympäristössä. – *AFinLA Yearbook 2017. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen (AFinLA) julkaisuja n:o 75*. Jyväskylä. 72–91. <https://journal.fi/afinlavk/issue/view/4674>. Luettu 27.11.2017.
- Hyvärinen, Irma ja Korhonen, Jarmo 2002: Das Germanistische Institut der Universität Helsinki. Geschichte und Gegenwart. – *Arcturus* 1, 79–94. http://www.aue-stiftung.org/sites/default/files/julkaisuja13_arcturus1_2002.pdf. Luettu 27.11.2017.
- Johansson, Marjut, Nuolijärvi, Pirkko ja Pyykkö, Riitta 2011: Työelämän kielimaisema asiantuntijatyössä. – Marjut Johansson, Pirkko Nuolijärvi ja Riitta Pyykkö (toim.) *Kieli työssä. Asiantuntijatyön kielelliset käytänteet*. Helsinki: SKS, 10–25.
- Karlsson, Fred 2017: *Suomen kielet 1917–2017*. Helsinki: Lingsoft. *Kauppalehti* 7.6.2017. ”Kenenkään saksaa puhuvan suomalaisen ei pitäisi olla työtön”. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/kenenkaan-saksaa-puhuvan-suomalaisen-ei-pitaisi-olla-tyoton/wrCY-wxW2>. Luettu 26.11.2017.
- Keinästä, Kari 1995: Germanistik in Finnland. Alte und neue Herausforderungen. – Jantti, Ahti, Keinästä, Kar, Nikula, Henrik, Piitulainen, Marja-Leena ja Korhonen, Jarmo: *Germanistik in Finnland. Fünf Antrittsvorlesungen 1990–1994*. Vaasa / Germerheim: Saxa, 11–20.
- Keinästä, Kari 2014: Zur aktuellen Lage der Germanistik in Finnland. – Irma Hyvärinen, Ulrike Richter-Vapaatalo ja Jouni Rosmila (toim.): *Finnische Germanistentagung 2012. Einblicke und Aussichten*. Frankfurt a.M. usw.: Peter Lang, 17–33.
- Keinästä, Kari ja Neuendorff, Dagmar 2011: Zur Aktualität älterer Forschungstraditionen in der finnischen Germanistik der Gegenwart. – Hartmut E.H. Lenk (toim.): *Finnland – Geschichte, Kultur und Gesellschaft*. 2., erweiterte und aktualisierte Auflage. Beiträge zur Fremdsprachenvermittlung, Sonderheft 10. Landau: VEP, 349–366.
- Kettunen, Jyri 2006: *Savonlinnan kansainvälisen laitoksen historia. Lyhyt oppimäärä*. Julkaisematon käsikirjoitus.
- Korhonen, Jarmo 2008: Deutsche Sprache und Germanistik in Finnland. – *Jahrbuch für internationale Germanistik XXXIX*, Heft 2, 61–72.
- Liimatainen, Annikki 2011: Deutsch als Wissenschaftssprache in Finnland. – Michael Prinz ja Jarmo Korhonen (toim.): *Deutsch als Wissenschaftssprache im Ostseeraum – Geschichte und Gegenwart*. Akten zum Humboldt-Kolleg an der Universität Helsinki, 27. bis 29. Mai 2010. Finnische Beiträge zur Germanistik 27. Frankfurt a.M. u.a.: Lang, 41–54.
- Luukkainen, Matti 2000: Saksan kielen oppituoli 75 vuotta. *Aurora* 6/2000, 65–69.
- Luukkainen, Matti 2002: Zur Geschichte des Lehrstuhls für Ger-

- manische Philologie an der Universität Turku. – Luukkainen, Matti ja Pyykkö, Riitta (toim.): *Zur Rolle der Sprache im Wandel der Gesellschaft*. Helsinki: Suomalainen Tiedekatemia, 11–15.
- Männikkö, Anne 2011: Philologie – mit oder neben Translationswissenschaft. Zum Selbstverständnis der Germanistik an den Universitäten in Finnland. – Hartmut E.H. Lenk (toim.): *Finnland – Geschichte, Kultur und Gesellschaft*. 2., erweiterte und aktualisierte Auflage. Beiträge zur Fremdsprachenvermittlung, Sonderheft 10. Landau: VEP, 429–450.
- Nyholm, Kurt 1994: *Tyskan vid Åbo Akademi*. Åbo: Åbo Akademi.
- Parry, Christoph 2014: Welche Aufgaben kann eine germanistische Literaturwissenschaft in Finnland erfüllen? – Irma Hyvärinen, Ulrike Richter-Vapaatalo ja Jouni Rostila (toim.): *Finnische Germanistentagung 2012. Einblicke und Aussichten*. Frankfurt a.M.: Peter Lang, 36–51.
- Piekkari, Rebecca, Welch, Denise Ellen, Welch, Lawrence Stephenson, Peltonen, Jukka-Pekka ja Vesa, Tiina 2013: Translation behaviour: An exploratory study within a service multinational. *International Business Review* 2013/22, 771–783.
- Piitulainen, Marja-Leena 2011: Von Grammatik und Wortschatz bis zu Textsorten und Kulturunterschieden. Eine Übersicht über den Sprach- und Kommunikationsvergleich Finnisch-Deutsch. – Hartmut E.H. Lenk (toim.): *Finnland – Geschichte, Kultur und Gesellschaft*. 2., erweiterte und aktualisierte Auflage. Beiträge zur Fremdsprachenvermittlung, Sonderheft 10. Landau: VEP.
- Piri, Riitta 2001: Suomen kieliohjelmapolitiikka: kansallinen ja kansainvälinen toimintaympäristö. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/36603>. Luettu 15.10.2017.
- Pyykkö, Riitta 2017: *Monikielisyys vahvuudeksi. Selvitys Suomen kielivaramon tilasta ja tasosta*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017: 51. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160374/okm51.pdf>. (Luettu 12.1.2017)
- Roinila, Pauli 1994: Kielenkääntämisestä kansainväliseen viestintään: näkökulmia erään koulutuksen historiaan. – Savijärvi, Ilkka & Jääskeläinen, Väinö (toim.): *Tieten tahto*. Studia Carelica humanistica 3. Joensuu: Joensuun yliopisto, 245–254.
- Sajavaara, Kari 2006: Kielivalinnat ja kielten opiskelu. – Riikka Alanen, Hannele Dufva ja Katja Mäntylä (toim.): *Kielen päällä. Näkökulmia kieleen ja kielenkäyttöön*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus, 223–254.
- Sajavaara, Kari, Luukka, Minna-Riitta ja Pöyhönen, Sari 2007: Kielikoulutuspolitiikka Suomessa: lähtökohtia, ongelmia ja tulevaisuuden haasteita. – Sari Pöyhönen ja Minna-Riitta Luukka (toim.): *Kohti tulevaisuuden kielikoulutusta. Kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus, 13–42.
- Tiittula, Liisa 2014: Übersetzer- und Dolmetscherausbildung im Wandel. Neue Herausforderungen für die Ausbildung und Forschung. – Irma Hyvärinen, Ulrike Richter-Vapaatalo ja Jouni Rostila (toim.): *Finnische Germanistentagung 2012. Einblicke und Aussichten*. Frankfurt a.M. usw.: Peter Lang, 53–67.
- Tilastokeskus: Vipunen – Opetushallituksen tietopalvelu. <https://vipunen.fi/fi-fi>.

Kirjoittaja on Turun yliopiston saksan kielen professori. Artikkelin perustuu hänen professoriluentoonsa 13.12.2017.

PALKITTUJA

Vuoden tiedetoimittajaksi on valittu vapaa toimittaja **Arja-Leena Paavola**. Hänen kirjoitustensa aiheina ovat erityisesti tiedettä yleistajuisasti esittelevät tekstit ja tutkijoiden työ. Tiedeviestintäpalkinnon saivat toimittaja **Kalle Haatanen** radio-ohjelmastaan ja Tiedetuubi-uutissivusto.

Suomen Akatemia on jakanut kaksi akatemiapalkintoa. Tieteellisestä rohkeudesta palkittiin akatemiatutkija **Matti Jalasvuori** Jyväskylän yliopistosta ja yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta tutkijatohtori **Ville Kivimäki** Tampereen yliopistosta. Jalasvuori on tehnyt urauurtavaa tutkimusta kehittämällä virushoitoa antibiooteille vastustuskykyisiin bakteeri-infektioihin. Kivimäki käsittelee tutkimuksissaan erityisesti Suomen sota-ajan sosiaali- ja kulttuurihistoriaa sekä sodan jälkeisen ajan tunnehistoriaa.

Suomen Kulttuurirahasto on palkinnut Aalto-yliopiston emeritaprofessori **Kaisa Nybergin**, joka on kryptografian ja kyberturvallisuuden tutkija. Hän on ansioitunut salaustekniikoiden tutkimuksessa. Kryptologia tutkii matemaattisin menetelmin tiedon turvallista varastointia ja siirtämistä.